<u>प्रेस विज्ञप्ति</u>

ऐन संशोधन विना आयोगको म्याद थप्ने सरकारी निर्णयप्रति गम्भीर आपत्ती । सर्वोच्च अदालतको आदेश बमोजिम कानुन संशोधन र असक्षमसिद्ध आयोगहरु पुनर्गठनको माग !

२५ माघ २०७४ ।

पीडित एवं मानवअधिकार समुदायको जायज सरोकार र मागलाई लत्याउँदै अध्यादेश जारी गरी स्वेच्छाचारी ढंगले सत्य निरुपण तथा मेलमिलाप र वेपत्ता पारिएका व्यक्तिको छानबीन आयोगको म्याद थप्ने मिति २३ माघ २०७४ को सरकारी निर्णयप्रति हाम्रो गम्भीर आपत्ति छ । तीन वर्ष बिताइसक्दा पनि द्वन्द्वकालिन मानवअधिकार उल्लंघन तथा ज्यादतीबारे सत्यतथ्य पत्ता लगाउन एवं न्याय र परिपूरणका लागि मार्गप्रशस्त गर्नमा आयोगहरु पूर्णतः असफल भएको तथ्य जगजाहेर छ । द्वन्द्वकालिन ज्यादती तथा उल्लंघन छानविनको गहनतम कार्यादेश अभ्यास गर्न असक्षम एवं अनिच्छित आयोगहरुको यथास्थितिमा नै म्याद थप्नुको कुनै औचित्य छैन ।

यसस्थितिमा हालै संयुक्त राष्ट्रसंघीय मानवअधिकार परिषदको सदस्यका रुपमा निर्वाचित नेपालले 'सर्वोच्च अदालतका आदेश एवं सत्य, न्याय र परिपूरणको अन्तर्राष्ट्रिय कानूनी दायित्व अनुकूल कानूनमा संशोधन' एवं 'आयोगहरुको यथोचित पुनर्गठन' मार्फत संक्रमणकालिन न्याय प्रकृयाको विश्वसनीयता, प्रभावकारिता र सफलता सुनिश्चित गर्नबाट पछाडी हट्नु खेदपूर्ण छ ।

सरकारको औचित्यहीन निर्णय नसच्याईए संक्रमणकालिन न्याय प्रकृयाको सन्दर्भमा विद्यमान वैधताको संकट थप गहिरिने र समस्याको दिगो सम्बोधन गर्न चुक्दा स्वभावतः न्यायका लागि अन्तर्राष्ट्रिय उपाय खोज्ने परिस्थिति सृजना हुनेतर्फ समयमा नै सम्बन्धित सबै सचेत हुनु आवश्यक छ । तसर्थ, वैध सरोकार र चासोहरुलाई गम्भिरतापूर्वक मनन गरी अध्यादेश प्रतिस्थापन विधेयकसमेत मार्फत निम्नानुसारका सरोकारलाई सम्बोधन गर्दै संक्रमणकालिन न्याय प्रकृयालाई विश्वसनीय बनाउन जोडदार माग गर्दछौं:-

(क) मानवअधिकार उल्लंघनका गम्भीर मुद्दाहरू (गैह्र न्यायीक हत्या, जबरजस्ती बेपत्ता गरिने कार्य, यातना, बलात्कार तथा यौन हिंसालगायत) मा क्षमादान/माफी नहुने, अभियोजन फिर्ता नहुने तथा हदम्याद लागु नहुने स्पष्ट कानूनी प्रावधान ।
(ख) पीडित तथा नागरिक समाजसँगको अर्थपूर्ण परामर्शमा आयोगको पुनर्गठन ।
(ग) सत्य निरूपण तथा मेलमिलाप आयोग र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिको छानबीन आयोगले सिफारिश गरेका मुद्दाहरूको न्यायिक स्वतन्त्रताका मान्यता अनुकूल स्थापित विशेष अदालतद्वारा न्यायिक निरुपण हुने स्पष्ट व्यवस्था ।
(घ) अन्तर्राष्ट्रिय मापदण्ड अनुकूल यातना तथा जबरजस्ती बेपत्ता बनाउने कार्यको अपराधीकरण ।
(ङ) अदालतमा विचाराधीन मुद्दाहरू आयोगमा स्थानान्तरण नहुने स्पष्ट प्रत्याभूति ।
(च) पीडितको मर्यादित तथा सम्मानजनक परिपूरणको अधिकारको सुनिश्चितता ।
(छ) मेलमिलापयोग्य अपराधका हकमा पनि पीडितहरूको सुसूचित सहमतिमा मात्र मेलमिलाप हुने कानूनी स्पष्टता ।
(ज) भविष्यमा उल्लंघनका घट्नाहरू पुनः नदोहोरिने सुनिश्चितताका लागि भेटिङ्ग प्रणाली तथा

संस्थागत सुधारसमेतका उपायहरूको अवलम्वन ।
(झ) पीडित तथा साक्षी संरक्षणको यथोचित व्यवस्था ।
(ञ) थपिएको समयावधिभित्र आयोगहरुले सार्थक रुपमा कार्यसम्पादन गर्ने कुराको सुनिश्चितताका लागि पीडित संस्था तथा नागरिक समाजको सहभागितासहितको स्पष्ट कार्ययोजनाको निर्माण ।
(ट) द्वन्द्वकालिन घटनामा जिम्मेवारलाई फौजदारी जवाफदेही वहन गराउने गरी अदालतले गरेका फैसलाको अविलम्ब कार्यान्वयन ।

संस्था	**सम्वन्धित पदाधिकारी**
जवाफदेहीता निगरानी समुह (AWC)	चरण प्रसाई, संयोजक
अनौपचारिक क्षेत्र सेवा केन्द्र (ईन्सेक)	सुबोधराज प्याकुरेल, अध्यक्ष
न्याय तथा अधिकार संस्था (JuRI-Nepal)	अधिवक्ता शर्मिला श्रेष्ठ, अध्यक्ष
आममाफी विरुद्ध नागरिक अभियान	प्राध्यापक कपिल श्रेष्ठ
मनव अधिकारका लागि एकल महिला	लिली थापा
मानवअधिकार संयुक्त मञ्च	अधिवक्ता बाबुराम गिरी, सह-संयोजक
सिभिल राइट्स एशोसिएसन नेपाल (सिरान)	अधिवक्ता आषिकराम कार्की, महासचिव
एड्भोकेसी फोरम	ओम प्रकाश सेन ठकुरी, कार्यकारी निर्देशक
कानुन अध्ययन केन्द्र (CLS)	विरेन्द्र थपलिया, अध्यक्ष
लोकतान्त्रिक स्वतन्त्रता तथा मानव अधिकार संस्था (DFHRI)	शिव बिशंखे, कार्यकारी निर्देशक
वर्ल्ड भिजन एड्भोकेसी फोरम (WVAF)	अधिवक्ता दिनेश त्रिपाठी, अध्यक्ष
मानव अधिकार संगठन (HURON)	अधिवक्ता इन्द्रप्रसाद अर्याल, अध्यक्ष
राष्ट्रिय मानव अधिकार प्रतिष्ठान (HURFON)	भवानी खरेल, अध्यक्ष
इन्हुरेड इन्टरनेशनल (INHURED)	सृजना पोखरेल, कार्यकारी निर्देशक
न्यायका लागि द्वन्दपीडित समाज	जनक रावत
गुरु लुइटेल अध्ययन तथा विकास केन्द्र	फणिन्द्र लुइटेल
गणेश उज्जन प्रतिष्ठान	सावित्रि श्रेष्ठ
सामाजिक न्यायको लागि कानुन तथा नीति नियम मञ्च (LAPSOJ)	वरुण घिमिरे, कार्यकारी निर्देशक
Equal Access Nepal	उपेन्द्र अर्याल, कार्यकारी निर्देशक

मानवअधिकारकर्मी तथा नागरिक समाजका सदस्यहरु

राजन कुईकेल	कनकमणि दिक्षित
अधिवक्ता राजु प्रसाद चापागाई	डा. गोपालकृष्ण सिवाकोटी
कुमार सुवेदी	अधिबक्ता गोविन्दशर्मा बन्दी
अधिबक्ता ओम प्रकाश अर्याल	महामुनिश्वर आचार्य
सूर्यबहादुर अधिकार	अधिवक्ता सरिता गौतम
विकास वस्नेत	चन्द्र अधिकारी